

КРЕАТИВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нові реалії життя сучасного суспільства обумовили глобальні зміни у філософії освіти, визначенні її мети, завдань і методів діяльності. Передумови створення цих реалій виникли протягом другої половини ХХ століття, коли відбулося оформлення концепції сталого розвитку суспільства. Тому останнім часом у багатьох країнах світу розробляються інноваційні освітні технології, що відповідають зазначеній концепції розвитку суспільства. Саме освіта спрямована формувати цінності, ставлення людини до себе та довкілля, стиль життя, активну життєву позицію – тобто все необхідне для забезпечення сталого майбутнього суспільства, що сприяє забезпеченню високого рівня якості життя людини. І саме освіта має бути початковим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку, який буде забезпечувати потреби людей у можливості втілювати свої уявлення про такий розвиток у життя. Вона має не лише надавати наукові знання, а й забезпечувати розвиток креативного мислення, орієнтованого на стале майбутнє, відповідну мотивацію, пояснювати та здійснювати соціальну підтримку для формування навичок та їхнього застосування.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання загальної проблеми, котрій присвячується означена стаття. Упродовж багатьох років проблема розвитку креативності привертає до себе пильну увагу представників різних галузей науки: філософії, педагогіки, психології, лінгвістики та інших. Це пов'язано з постійно зростаючими запитами сучасного суспільства в активних особистостях, здатних до вирішення різних проблем, до постійного удосконалення накопичених суспільством знань. Адже в наші дні творча особистість є запорукою добробуту, економічного процвітання і морального здоров'я суспільства.

Вивченням різних аспектів креативності займалися такі вчені, як Г. Айзенк, А. Алейніков, Д. Богоявленська, Л. Виготський, В. Лернер, А. Маслоу, О. Моляко, А. Полякова, Я. Пономарьов, В. Рибалко, В. Семиченко, С. Сисоєва, Р. Штайнер, Е. Фромм, Б. Юсов та інші.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Креативність як обов'язковий атрибут знань є важливою складовою стратегічного розвитку суспільства. Адже освіта для сталого розвитку майбутнього має визначатись саме максимальною орієнтацією на творче начало у всіх сферах життєдіяльності людини, а також створенням умов для розвитку вміння адаптуватися і згодом перетворювати середовище своєї життєтворчості.

Формулювання цілей статті. Метою статті є висвітлення особливостей реалізації креативних здібностей особистості як важливої складової стратегічного, а саме сталого, розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Перехід до сталого розвитку суспільства у документах ООН нині визначено як основну мету міжнародного співтовариства та національних урядів. В основі ідеї сталого розвитку – визнання людини основною цінністю. Тому важливим є дотримання прав людини, виховання у підростаючого покоління культури громадянськості, що передбачає знання своїх прав та обов'язків, активну громадську позицію, вміння аргументовано відстоювати свою думку, свідоме та відповідальне залучення у громадські справи, у тому числі орієнтовані на вирішення екологічних і соціально-економічних проблем. При цьому освіта розглядається як найважливіший компонент основної економічної та соціальної інфраструктури, необхідної для забезпечення сталого розвитку

суспільства. Беручи до уваги такі теорії суспільного розвитку, як теорію постіндустріального суспільства, теорію інформаційного суспільства, теорію суспільства освіти тощо, концепція сталого розвитку відіграє генералізуючу роль, оскільки охоплює їхні основні положення, а також надає їм системності у контексті визначення цілей, цінностей, пріоритетів та стратегій розвитку сучасної цивілізації в цілому та сучасної освіти зокрема [1].

Для освітян сучасності важливо усвідомлювати, що вони мають допомагати підростаючому поколінню розпізнавати тенденції і сигнали майбутнього, бачити новоявлені моделі та зв'язки, розвивати емоційно-вольову сферу задля того, щоб молоді люди стали креативними особистостями. Сучасна економіка та суспільство креативних знань, за глибоким переконанням Р. Смайєра, – є нашою перспективою, тим майбутнім, у якому ризиковано бути освіченою людиною, бо ніхто не зможе достатньо в чомусь розібратись до того, як перед його ж очима не зміниться контекст [7]. Тому зміни у суспільному житті і свідомості вимагають розвиток інноваційної особистості, здатної до життєтворчості та самореалізації у нових соціальних умовах. Наразі людині потрібні не тільки знання, але і достатній рівень життєвої компетентності, сформованість таких особистісних якостей, які допоможуть знайти своє місце у житті, визначитися з колом своїх інтересів та уподобань, стати активним членом суспільства, щасливим й упевненим у власних силах. Педагогічною стратегією, що забезпечує формування зазначених рис особистості є постійне розширення рольового простору кожного вихованця, його залучення до різноманітних видів діяльності, що створює можливості для творчої самореалізації та накопичення досвіду соціальних стосунків. Сучасні освітні технології створюють сприятливі умови для вирішення цього питання: інтерактивні техніки розвивають комунікативні навички та активність, проектні технології у навчанні створюють можливості для самостійних досліджень, тренінги допомагають опанувати нові соціальні ролі та отримати можливість експериментувати у сфері спілкування, проекти у виховній роботі – обрати вид діяльності відповідно до власних нахилів та уподобань.

На сучасному етапі дослідники у сфері освіти для сталого розвитку суспільства вказують на креативність як передумову для будь-якої творчої діяльності, вмотивованої прагненням індивідуума до самоствердження [1; 5; 6]. У цьому відношенні освіту для сталого розвитку можна охарактеризувати як освіту, що орієнтована на духовність, яка є інтегрованим результатом функціонування освітньої системи. Освіта для сталого розвитку є основою посткласичної парадигми освіти, її практичною реалізацією на сучасному етапі, інтегруючи у собі гуманоцентричний та особистісно-орієнтований підхід.

Розвиток креативного мислення, орієнтованого на стале майбутнє та відповідні смисложиттєві цінності і пріоритети – ключова задача освіти в XXI столітті. У системі освіти творчі можливості, закладені у кожній людині природою, мають бути розвинені та педагогічно скориговані, школа має закласти підґрунття розвитку творчого потенціалу особистості та визначити сталий напрямок цього процесу [3]. Таким чином, креативна освіта відповідає такій організації навчання, виховання і розвитку творчої активності, у якій як педагог, так і учень має сприятливі умови для самореалізації, прагне до отримання творчого продукту інтелектуальної діяльності і самостійного створення нового. Концепція сучасної креативної освіти відповідає основним вимогам сталого розвитку суспільства.

Стратегія сучасної освіти, як зазначає А. Хуторський, полягає в тому, щоб надати можливість усім без виключення школярам проявити свої таланти, весь свій творчий потенціал як можливість реалізації у майбутньому своїх особистих планів [4]. Творчий потенціал формується за різних соціальних і культурних умов. Важливу роль тут відіграє навчально-виховний процес, який може стати стимулюючою або обмежуючою домінантою творчої життєдіяльності особистості. Принцип креативності полягає у максимальній орієнтації на творче начало у навчальній діяльності, засвоєнні власного досвіду творчої діяльності [6; 8]. При цьому в результаті навчально-педагогічного впливу

має формуватись гуманна особистість, яка вміє, відстоюючи свою неповторність, толерувати розмаїття оточуючого соціального, політичного та економічного середовища. Існування людини має стати успішною життєтворчістю, що можливе, зокрема, і за умови добору для навчального процесу тих знань, які є, як висловився С. Клепко, «довготривалими цінностями» [2, с. 80].

В умовах сталого розвитку суспільства креативність є основним психологічним механізмом, що зумовлює творчу активність людини для її самоактуалізації та творчої самореалізації у різних видах життєдіяльності. Загалом креативність – синонім інноваційності, поняття, яке визначає здатність особистості до продукування принципово нового, духовного і матеріального, це елемент розвитку культури, важливий чинник творення самобутності нації. При цьому особливого значення набуває креативність особистості, її здатність до творчого нестандартного мислення, вміння ефективно вирішувати складні проблеми власної життєдіяльності. Зазначені якості можуть бути сформовані у процесі спеціально організованих педагогічних впливів у системі освіти, яка сама є креативною, прагне до творчого вирішення проблем шляхом використання сучасних інноваційних технологій для досягнення визначеної мети. Отже, креативність – характерна ознака творчої особистості, спроможної реалізувати свій творчий потенціал за власною ініціативою та з вибором відповідних засобів.

Загальновідомо, що творча діяльність є найвищим рівнем людської діяльності, і лише на основі творчості можливий суспільний поступ людства. Тому формування творчої особистості у навчальних закладах є найважливішим завданням, яке має визначити напрями освіти у наступні роки.

Висновки з поданого дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Зазначене вище дозволяє зробити висновки, що на сучасному етапі теорія сталого розвитку є безальтернативною методологічною основою розробки проблем розвитку суспільства, зокрема його освітньої галузі, як на загальноцивілізаційному, так і на національному та місцевому рівнях. Домінантою інноваційно-організованого освітнього процесу є розвиток креативної особистості в широкому значенні, охоплюючи її когнітивну, емоційно-вольову, мотиваційну, ціннісну складові. Адже потреба сучасного суспільства полягає в людях, які мають якості, що притаманні цілісній, творчій особистості (ініціативність, самостійність мислення та дій, сприйнятливність до нового, розвинену волю, цілеспрямованість, наполегливість, допитливість, енергійність, упевненість у своїх силах, емоційну активність, чесність, моральність, принциповість, прагнення до творчої самореалізації, уяву, образне й асоціативне мислення, його гнучкість і дивергентність, відповідні творчі нахили і здібності). Тому перспективою подальших розвідок у цьому напрямі може стати вивчення проблеми розробки навчальних і позанавчальних програм з метою підвищення рівня естетичного та духовного виховання, активізації творчої діяльності молодого покоління.

Література:

1. Висоцька О.Є. Освіта для сталого розвитку : наук. метод. посіб. / О.Є. Висоцька. – Дніпропетровськ, 2011. – 200 с.
2. Клепко С.Ф. Інтегративна освіта і поліморфізм знання / С.Ф.Клепко. – К. ; Харків, 1998. – 209 с.
3. Меєрович М.И. Технология творческого мышления : практич. пособ. / М.И.Меєрович, Л.И.Шрагина. – Минск ; М., : Харвест ; АСТ, 2000. – 432 с.
4. Хуторской А.В. Как обучать творчеству? [Електронний ресурс] / А.В.Хуторской // Інтернет-журнал «Эйдос». – 2001. – 5 січня. – Режим доступу : <http://www.eidos.ru/journal/2001/0105.htm>.
5. Huckle J. Education for sustainability / J. Huckle, S. R. Sterling. – Earthscan, 2006. – 189 p.
6. Jones P. Sustainability Education: Perspectives and Practice across Higher Education / P. Jones, D. Selby, S. Sterling. – Renouf Publishing, 2010. – 243 p.
7. Smyre R. On Searching for New Genes: A 21-st Century DNA for Higher Education [Електронний ресурс] / R. Smyre. – Режим доступу : <http://www.newhorizons.org/future/smyre4.htm>.
8. Urban K. K. Recent trends in creativity research and theory in Western Europe / K. K. Urban // European Journal for High Ability. – 1990. – № 1. – P.99–113.

У статті висвітлено важливість креативності як необхідного атрибуту знань і передумови будь-якої творчої діяльності людини у процесі трансформації суспільства до сталого розвитку.

Ключові слова: креативність, сталий розвиток, творча діяльність.

В статье освещена важность креативности как необходимого атрибута знаний и предпосылки любой творческой деятельности человека в процессе трансформации общества к устойчивому развитию.

Ключевые слова: креативность, устойчивое развитие, творческая деятельность.

The paper highlights the importance of creativity as a necessary attribute of knowledge and precondition of any human creative activity in the transformation process of society to sustainable development.

Keywords: creativity, sustainable development, creative activity.